

התיקון ברפידים

האמונה והבחירה חלק שני

א. התיקונים לפני קבלת תורה

שמות פרק יט

(ב) ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחורשם ישראל נגד הקר:

מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, אף נסיעתן מרפידים בתשובה:
 ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמחלוקת:

רש"י שמות פרשת יתרו פרק יט פסוק ב

(ב) ויסעו מרפידים - למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידים היו חונים, בידוע שממש נסעו, אלא להקיש נסיעתן

ב. הבריה התיכון של פרשת בשלח

הקטע הפרשה	הנושא	המקום	הרקע
1. פרק יג' פס' יז - פרק יד כולו	קריעת ים סוף	פי החירות בין מגדול ובים הים	מצרים רודפים אחרי ישראל
2. פרק טו פס' א - פס' כא	שירת הים		נס ים סוף
3. פרק טו פס' כב - פס' כו	ניסיון מרה	מדבר שור, מרה.	ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר סיני וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים:
4. פרק טו פסוק כז	חונים באילמה	אילמה	ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחננו על המים:
5. פרק טז' כולו	פרשת המן	מדבר סין	ויאמרו אלמם בני ישראל מי יתנו מותנו ביד יקנן בארץ מצרים בשבתנו על סיר הפשר באכלנו לחם לשבע ביהוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הטהור הזה ברעב:
6. פרק יז פס' א - ז	מסה ומריבה והכאת הצור	רפידים	ויסעו כל עדת בני ישראל אל מדבר סיני למסעייהם על פי קנן ויחננו ברפידים ואין מים לשתית העם:
7. פרק יז פס' ח - סוף הפרשה	המלחמה בעמלק	רפידים	(ז) ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריבו בני ישראל ועל נסתם את יקנן לאמר ה' יקנן בקרבנו אס' איו: פ (ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים:

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף פב עמוד א

ויהו קוראין בשני ובחמישי - עזרא תיקון? והא מעיקרא הוה מיתקנא!
 דתניא: וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים - דורשי רשומות אמרו: אין מים אלא תורה, שנאמר: הוי כל צמא לכו למים, כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה נלאו, עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת, וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי, וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת, כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה! מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי, אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי, כנגד כהנים לויים וישראלים, אתא הוא תיקון תלתא גברי ועשרה פסוקי, כנגד עשרה בטלנין.

15 תיקון שיהו קורין כן במנחה בכל שבת משום יושבי קרנות, וגם הוא תיקון שיהו קורין בשני ובחמישי שלשה בני אדם ולא יקראו פחות מעשרה פסוקים.

זוהר כרך ב (שמות) פרשת בשלח דף ס עמוד א

20 וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, ואין מים אלא תורה שנאמר (ישעיה נה) הוי כל צמא לכו למים, אמר רבי ייסא וכי מאן יהב להו אורייתא הכא והא עד כען לא אתיהיבת לון אורייתא, אמר רבי אלעזר אינון נפקו למדברא לאסתכלא קודשא בריך הוא נטל זיוא יקרא דיליה מתמן ואינון אזלו לאסתכלא (לקודשא בריך הוא) ביה ולא אשכחוהו, 25 ואוליפנא דקודשא בריך הוא תורה אקרי, ואין מים אלא תורה ואין תורה אלא קודשא בריך הוא וכו'.

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב הלכה א

משה רבינו תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה ברבים בשבת ובשני ובחמישי בשחרית כדי שלא ישוה שלשה ימים בלא שמיעת תורה, ועזרא

שמות פרק יז

5 (א) ויסעו פלעזת בני ישראל ממדבר סיני למסעיהם עלפי יקוק ויחננו ברפידים ואין מים לששת העם:

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת בשלח פרק יז סימן א

10 (א) ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סיני וגוי ויחננו ברפידים. למה נקרא שמה רפידים, שרפו זיהו מן המצות, לפיכך בא עליהם שונא, שאין שונא בא אלא על חטא:

15 (ב) וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה תריבנון עמדי מה תנסון את יקוק: (ג) ויצמא שם העם למים וילך העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא: (ד) ויצעק משה אליקוק לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני: (ה) ויאמר יקוק אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטף אשר הנית בך ואתה יאר קח בידך והלכת: (ו) הנני עמד לפניך שם עליה צור בחרב והנית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני יקוי ישראל: (ז) ויקרא שם המקום משה ומריבה על יריבו בני ישראל ועל נסתם את יקוק לאמר היש יקוק בקרבנו אם אין: פ

כלי יקר על במדבר פרק יג פסוק כ

25 "...ועי"ד הנסתר אמר היש בה עץ אם אין, דומה למה שאמרו ישראל היש ה' בקרבנו אם אין. כי לא היו ישראל מסופקים במציאת השי"ת כי לא נאמר היש ה' אם אין אלא יודעים היו שיש ה' אבל היו מסופקים אם הוא בקרבם ומשגיח עליהם או אם מסרם תחת ממשלת המערכה וכו'.

העמק דבר על שמות פרק יז פסוק ז

30 היש ה' בקרבנו אם אין. הדבר פלא איך נסתפקו אחרי רואם עמוד אש וענן ועוד הרבה נסים דכ"ע ידעי דלא עביד אלא קוב"ה. וגם כבר כתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו. אמנם יש ע"ז שני אופנים צודקים. חדא שידעו היטב שכעת ה' הולך עמם ועושה נסים. אבל כ"ז אינו אלא בעוד משה חי וקים והקב"ה מוליך לימין משה זרוע תפארתו. אבל לא לעולם חוסן משה קיים בישראל. ואנו מחויבים להאמין שגם בלי נסים נגלים הקב"ה והשגחתו שורה בקרבנו. ועל דבר זה נסתפקו היש ה' בקרבנו בלי כח משה. ומשגיח עלינו בהליכות הטבע ובשביל חסרון אמונה זו בא מלחמת עמלק ביחוד כאשר יבואר לפנינו. שנית נסתפקו אם יודע ה' מה שבקרבם אם צמאים המה או לא. וכ"ה ברבה היש ה' בקרבנו במעין שלנו. ובאמת שני האופנים הללו תלויים זב"ז. אם הקב"ה יודע מחסור כל אדם ממילא מובן שיכול לתקנו בהשגחתו. אע"ג שאינו ראוי לנס נגלה. ועי"ע ס' דברים כ"ה י"ז בענין סמיכת פ' משקלות לזכירת עמלק:

רש"י שמות פרשת בשלח פרק יז

45 (ח) ויבא עמלק וגוי - סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים (פסוק ז) היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר, אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן ראית את אבא. אמר לו אביו אינך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו:

55 (ט) ויאמר משה אליהו שלע בחר לנו אנשים וצא הלקח בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה ה' להים ביד: (י) ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלקח בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: (יא) והיה כאשר יראו משה ויקראו וישמעו וישעו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחר ויהי ידיו אמונה עד צא השמש:

עין איה / שבת א / פרק שני / טו.

60 "...זאת הפעולה הקדושה (כיסוי הדם) מוכרחת רואויה היא להעשות בידיים, שהן מתרוממות למעלה רמה ונשגבה, עד שאפשר גם לרוממן למעלה מן הראש, כלומר להגיע במעשים לתעודה רמה כזאת שיד השכל החושב כבר לא תוכל להשקיף שמה מפני רום ערכו וקדושת ענינו. אבל לא יכסה ברגל, שירמז הנה תעודת הכיסוי עומדת במקום של תכלית של המדרגה השפלה שבאנושיות, הנאות בעצמו רק בראשית עלייתו, שלא יהיו מצות בזויות עליו. כי תכלית כל המצות היא רמה ונשגבה במדה עליונה עד שהאדם צריך לרדוף תמיד אחריהן ללכת בהן אחרי ד' ודרכיו, עד שיגיע על ידן לאור ד' וכבודו, לעת אשר ישפך ד' רוחו על כל בשר, ואת רוח הטומאה יעביר מן הארץ, וכל פרץ וכל צוחה לא ישמע עוד בעולם, עד אשר מצב הבע"ח יתרומם לעומת רוממות האדם בכללו, והאלפים והעירים עובדי האדמה בליל חמיץ יאכלו, אשר זורה ברחת ובמזרה"י. אז יגלה אור טעמי תורה, מה שאנו לא נוכל לשער גם קצה קצם. ורק אז תודע לנו תעודת מציאות קיומן של ישראל בעולם איך הוא נעלה ונשגב יותר מכל תכלית חומרית, מכל תשוקה שישודה ברוח אנוש, שרוחו נבוכה ודעתו קצרה וכו'.

80 (יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב: פ (יד) ויאמר יקוק אל משה כתב זאת זכרון בשפר ושם באזני יהושע כי מטה אמתה את זכר עמלק מתחת השמים: (טו) ויבן משה מזבח ויקרא שמו יקוק (טז) ויאמר כי יד עלבס זה מלחמה ליקוק בעמלק מדר דר: פ

ד. אמונה ובחירה ועמלק המנסה להפרידם

חלקי האדם	קבלת התורה אמונה	נקודת הרצון הבחירה	המפגש ביניהם
שכלי	חובת האדם בעולמו	בחירה ערכית	הכתוב מכתוב עלינו בספר – ומגילת אסתר
נפשי	עמל ומסירות	חיבור	שותפות ואחריות
גופני	ברית	רחבות	שליטה וגבורת הרצון

חלקי האדם	אשר קרד	הפגם באמונה	נפילת הרצון והבחירה	הקמת משפחה	בנין חברה	התיקון במצוות הפורים
שכלי	מקרה	מן השפה ולחוץ חכמה בלי יראה	זכותי בעולמי רצון שאין בו אחריות בבחינת מטלטלין	מחויבות מקבעת	הגשמה עצמית	קריאת המגילה
נפשי	קור	כמו זר נחשבו	הערב והמועיל / אינטרסים	קושי תיקון המידות	אינטרסים	משלוח מנות ומתנות לאביונים
גופני	קרי	רפו ידיהם מן התו"מ	תאוה	בגידה	פוליטיקות והחלטות לא ענייניות לכלל אלא למקורבים	משתה ושמחה